

L'ideari polític i social d'Esteve Albert

JOSEP PUIG-PLA

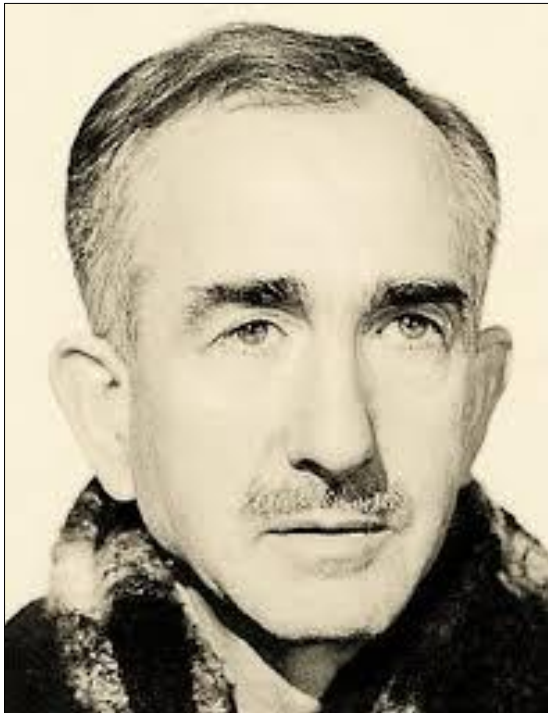
Esteve Albert i Corp (1914-1995) «neix a Dosrius en el si d'una família de pagesos pobres i catòlics», com es diu a la Cronologia de la seva vida al llibre biogràfic de Josep Reniu.

D'infant i adolescent va ser escolà a la seva parròquia i seminarista al Diocesa de Barcelona.

L'ideari d'Esteve Albert parteix del seu sentiment profund de cristià i català.

Un sentiment que brolla del seu entorn més íntim i proper: la casa familiar, els pagesos del seu Dosrius natal i l'Església. Llar, poble i parròquia. En són els seus nodridors els pares, els pobletans i els mossens. Aquesta és la tríade en la qual se sustenta el seu pensament social i polític, que podem definir d'humanisme social i de catalanisme radical.

A partir de les seves conviccions catòliques i nacionalistes, creu

Esteve Albert en una fotografia dels anys 60

profundament i té un gran respecte a uns valors i conceptes, als quals se sent íntimament lligat i que defensa amb fervor al llarg de la seva vida.

El seu pensament neix i s'alimenta de la 'tradició': les creences, els costums i les formes de vida antics, de sempre, les que s'han anat traspasant de generació en generació.

La família, la llar ancestral, la tradició més pròpia, també la del poble i la del país.

L'amor a la casa, la família, el treball domèstic, la cuina de sempre, els conreus, la continuïtat de la terra, la cura del bestiar, els remeis casolans, estar pendents del temps, la preocupació per les collites.

A tot això s'hi referia Miquel Reniu en la seva conferència *Esteve Albert. Un home de matriu pagesa*, pronunciada precisament a Dosrius a la Jornada Esteve Albert, el 12 de juliol de 2014, en el marc del Centenari 1914-2014.

També centren el seu interès les persones -l'ésser humà-, la vida en general, especialment quan aquesta perilla.

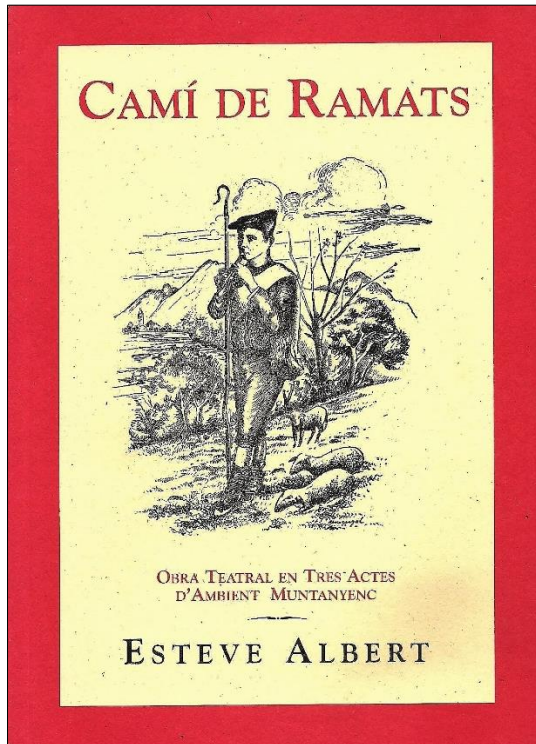
I el coneixement i l'estudi dels orígens, més enllà de l'àmbit més proper cap al col·lectiu; la història del país, l'arqueologia i el folklore, que explica tant com és un poble i d'on ve.

La cultura per ell ha de ser fonament per a l'elevació de l'esperit i servir de guia per a l'home que viu en societat.

La defensa de la propietat, base de la família rural, de la llibertat personal, de les possibilitats de progrés material.

Va avançar-se al seu temps amb la

preocupació pel medi ambient i en favor de l'agricultura ecològica i les teràpies

Coberta de l'edició de la peça teatral Camí de ramats (1997).

naturals. Va ser un naturalista i, sens dubte, un ecologista de primera hora, abans de fer-se popular el mot.

En el món agrari, estima la terra i el món d'abans, d'abans de malmetre's pel dit "progrés"; en una paraula enyora "el paradís perdut". La natura –el paisatge, les muntanyes, els boscos, l'aigua-, han d'estar al servei de l'home per un bon aprofitament material, però amb un gran respecte a la preservació del medi ambient.

Deixo a part altres facetes dels seus pensament i acció com l'occitanisme (que ha estudiat amb detall Jaume Vellvehí), l'europèisme i el paper de la dona en la societat.

Activisme en el Mataró dels anys trenta

Esteve Albert va viure a Mataró, entre el 1931 –poc abans de la proclamació de la República- i el 1955 –en ple franquisme-, quan passa a residir a Andorra. A la

capital del Maresme és on Esteve Albert es fa adult i on entra en contacte amb els diversos ambients culturals, socials i polítics en què es va moure. És a Mataró on Albert es converteix en un home d'acció, un home de pensament i d'acció, política i cultural.

Va ser membre actiu de la FEJOC (la Federació de Joves Cristians de Catalunya), una organització religiosa, formada per laics i orientada per sacerdots. L'ideari de la FEJOC acull una pràctica religiosa més oberta a la societat, d'acceptació del joc democràtic, catalanista i una inclinació social de caire demòcrata-cristià; podríem dir com pre-conciliar, del Vaticà II.

La dècada dels trenta són temps agitats. Les tensions socials, econòmiques, polítiques són a l'orde del dia, en el si dels estats i entre aquests, a Catalunya, Espanya i Europa. El jove Albert es deixa endur enmig del terrabastall. Ens ho explica en primera persona al llibre *Quatre boigs de Mataró*:

L'any 1932 vaig desplegar una activitat desaforada i vaig començar a dur el ritme de treball excessiu que ha caracteritzat la meua insuportable manera de viure (un voler acudir a tot arreu a tancar vies d'aigua, que generalment m'ha esqueixat dramàticament).

Políticament Albert es va decantar per l'independentisme; el separatisme que es deia llavors. Militant del partit Estat Català i del grup d'acció Nosaltres sols!, era d'aquells que estaven disposats a defensar Catalunya amb les armes. No debades va ser membre de les milícies del partit, amb les quals es va revoltar el Sis d'Octubre de 1934, sense èxit ja que el cop va ser avortat, i finalment es van haver de retirar i d'amagar.

Nosaltres sols! es definia «com una agrupació nacionalista, formada per diversos nuclis de patriotes, la finalitat de la qual és treballar per tots els mitjans que calguin per a la llibertat integral de la nació catalana», tal com es publicava al *Diari de Mataró* amb motiu de la

inauguració de la delegació de Mataró (13 de maig de 1933).

A l'inici de la guerra i la revolució de 1936,

constitueix el Comitè de Salut Pública de Dosrius i Canyamars, en el qual paradoxalment incorpora persones de dretes i alguns propietaris. Així eviten confiscacions i impedeixen qualsevol assassinat, tot i que no s'eviten algunes "contribucions revolucionàries", escorcolls i destrucció de part del patrimoni religiós.

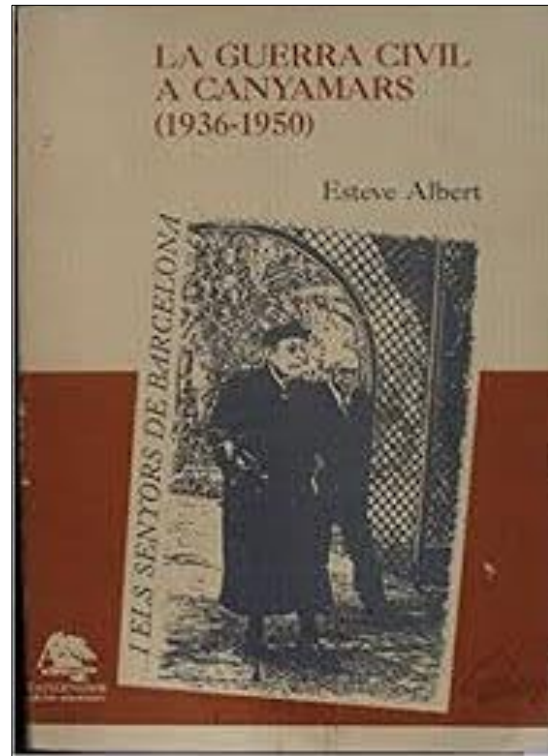
Els anys de guerra es lliura al salvament de religiosos i persones amenaçades, ajudant-los a amagar-se o a sortir del país. La seva condició de membre del cos de la Comissaria de Ports i Fronteres li ho devia facilitar. S'ha dit que en una ocasió va fer passar per la frontera un autocar ple de religiosos.

Després de la guerra

Acabada la Guerra Civil és un dels fundadors del Front Nacional de Catalunya (1939 a França i 1940 a l'interior), moviment polític que aplega gent procedent de diversos grups independentistes (Estat Català, Nosaltres Sols!, ...) i que tenia posicions socialitzants. Com un dels representants del Front Nacional va tenir contactes amb el Govern de la Generalitat a l'exili (presidit per Josep Irla) i el Consell Nacional de Londres, de Carles Pi i Sunyer. Va participar a l'interior en reunions del Consell Nacional de la Democràcia Catalana (conegut com a Comitè Pous i Pagès), organisme de coordinació dels partits polítics catalans, exclosos els comunistes del PSUC, on havia coincidit a vegades amb el mataroní Joan Baptista Bellsollé, representant del Moviment Socialista de Catalunya.

En el Front va col·laborar amb els serveis secrets dels aliats durant la Segona Guerra Mundial, com també ho feia l'esmentat Joan B. Bellsollé. En aquest sentit va contribuir a l'evasió de jueus de França cap a Espanya. Va ser

un gran 'passador', tot i que el seu paper ha estat poc estudiat i reconegut fins ara. Lluís Racionero es va referir a aquest aspecte i a d'altres de la vida d'Albert a la seva novel·la *L'últim càtar* (Columna-

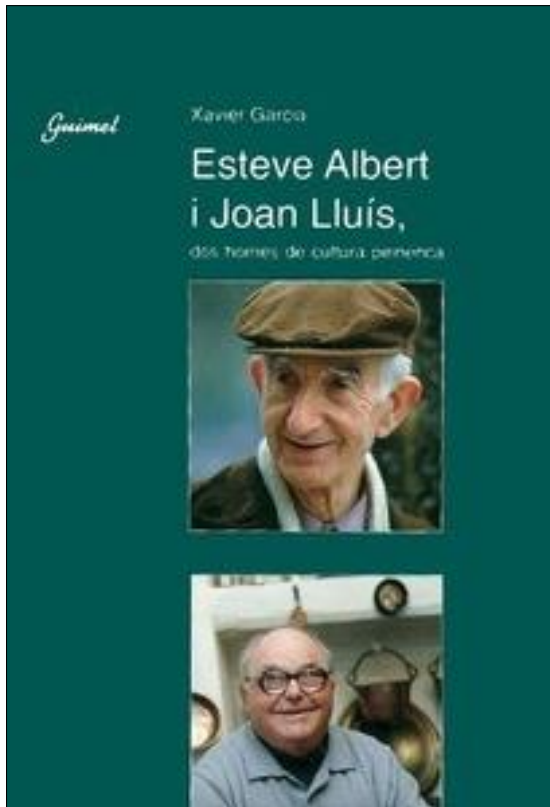
Coberta del llibre *La Guerra civil a Canyamars (1936-1950)* (1989).

Proa, 2000), on apareix el personatge d'Eteri Albret, inspirat clarament en ell.

Pel que fa la qüestió social era seguidor de la 'doctrina social de l'Església', les tesis que Lleó XIII va impulsar amb l'encíclica *Rerum Novarum* (1891), crítica amb el liberalisme i el socialisme. El papa Pecci abonava que l'empresariat i els governs s'acostessin als obrers i que fossin més sensibles a les seves necessitats en la nova societat industrial en expansió. Era una manera d'evitar la temuda "lluita de classes" i que les reivindicacions dels treballadors els portessin cap a les doctrines laiques o anticlericals de l'anarquisme, el socialisme i l'incipient el comunisme.

Les seves preocupacions socials i la seva defensa dels drets dels treballadors s'activen a partir del moment en què entra a treballar a la fàbrica de paper de

Can Fàbregas, on pren contacte diari amb els obrers, un món desconegut per a ell fins a aquest moment. Aquest fet el porta al sindicalisme i s'afilia a la CNT, on coneix Joan Peiró, per les garanties que el dirigent vidrier li dóna de respecte a totes les creences, incloses les religioses. El seu serà un sindicalisme moderat, respectuós

Coberta del llibre Esteve Albert i Joan Lluís, Dos homes de cultura pirinenca, de Xavier Garcia (1995).

amb les distintes ideologies, però lluny dels extremismes, de l'anticlericalisme i de les idees revolucionàries.

Esteve Albert està en contra de les teories socialitzadores, col·lectivistes i del predomini de l'Estat. També se situa en front de les doctrines que volien bastir un "Estat nou" o crear un "home nou", ja fos el comunisme o el feixisme. M'atreveixo a dir que potser no ho estaria tant d'un "home nou" català en un "nou Estat", s'entén que també català.

El govern d'unitat d'Esteve Albert

A Mataró, des de Mataró i des d'arreu,

en diferents moments històrics, coneix les persones més actives de tots els estaments, de l'àmbit local o del país. Són futurs consellers, alcaldes o diputats, dirigents catòlics o sindicals, escriptors i periodistes. D'alguns d'aquests personatges en va escriure un retrat molt personal i són els protagonistes del llibre *La Memòria de l'Esteve Albert*.

Es tracta del polític socialista Manuel Serra i Moret, del poeta i diplomàtic Josep Carner, del mecenes catalanista Fèlix Millet i Maristany, del dirigent sindicalista i cooperativista Joan Peiró, del músic i pacifista Pau Casals, del canonge i intel·lectual Carles Cardó i del catedràtic de Llengua i Literatura Catalanes Antoni Comas.

Un conjunt variat i plural, que demostra la seva forma d'entendre la vida i també la política, que Albert recull amb un plantejament obert, sense renunciar a les seves idees pròpies. El dosriuen es va fixar en aquests set homes, que –amb totes les seves diferències– encarnen uns valors comuns: la coherència, el desprendiment, el rigor, la honestat i el lliurament a uns ideals. Personatges que són un exemple, que van aportar la seva dedicació, el seu esforç i les seves capacitats al país, la majoria d'ells en temps ben difícils.

A vegades es parla dels governs d'unitat o de concentració, en moments complicats o en cruïlles històriques. Possiblement Esteve Albert no va fer la seva tria amb aquesta intenció, però la veritat és que s'hi va acostar molt, ja que amb aquestes personalitats es podria formar un magnífic govern, si el lector em permet la llicència històrica i temporal.

Fixem-nos en els noms: Serra i Moret, conseller d'Economia i Finances; Josep Carner, que era diplomàtic, de Relacions Exteriors; Fèlix Millet i Maristany, de Governació; Joan Peiró, conseller de Treball; Pau Casals, a Cultura, el canonge Cardó a Afers Socials i el catedràtic Antoni Comas (més jove que

els altres), a Ensenyament i Universitats.

Si hi afegim uns altres prohoms que no va arribar a retratar, tot i que sabem que en tenia la intenció, amb Francesc Macià tenim el president i amb Carles Pi i Sunyer, el conseller d'Indústria i Comerç. El que no sabia on col·locar és l'escriptor Josep Maria de Sagarra. No el veig formant part d'un Govern, tot i que hagués estat un magnífic cònsol a París o a Roma. I segur que on fos rebria les visites inesperades i fora d'hores d'un sempre inquiet i conspirador Esteve Albert.

Bibliografia sumària

ALBERT, Esteve (1972). *El Maresme, de Dosrius estant: 1914-1921*. Barcelona: Caixa d'Estalvis Laietana-R. Dalmau Ed.

ALBERT, Esteve (1979). *Quatre boigs de Mataró. Combat per Catalunya: 1930-1937*. Barcelona: Caixa d'Estalvis Laietana-R. Dalmau Ed.

ALBERT, Esteve (1989). *La Guerra Civil a Canyamars: 1936-1950 ... i els senyors de Barcelona*. Argentona: L'Aixernador Ed.

[ALBERT, Esteve] (2013). *La Memòria de l'Esteve Albert. Vivències amb Manuel Serra i Moret, Josep Carner, Carles Cardó, Fèlix Millet i Maristany, Antoni Comas, Joan Peiró, Pau Casals*. Edició a cura de Josep Puig Pla. Argentona: Voliana Edicions.

GARCIA, Xavier (1995). *Esteve Albert i Joan Lluís, dos homes de cultura pirinenca*. Lleida: Pagès Editors.

LLADÓ I FONT, Jaume (1996). «Fent forat, Esteve Albert i Corp in memoriam», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 56, p. 19-28.

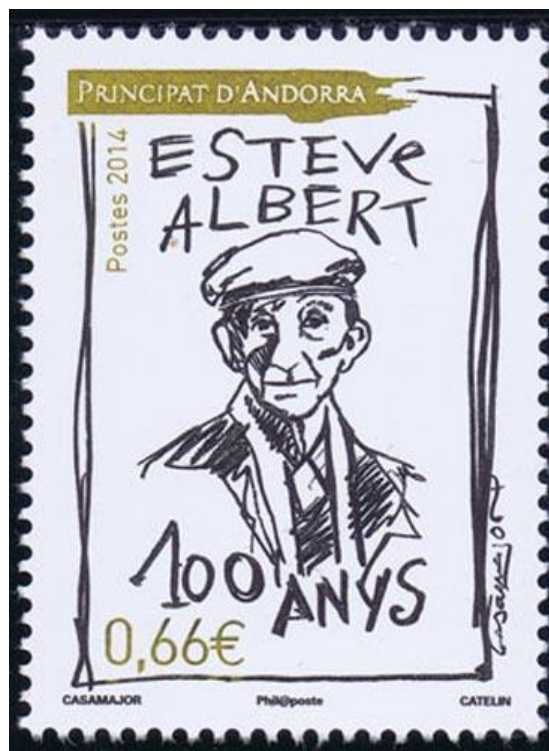
MANENT, Albert (1988). «Esteve Albert, un il·luminat que fa bitlles», *Solc de les hores. Retrats d'escriptors i polítics*. Barcelona: Destino, p. 31-43.

PUIG-PLA, Josep (2015). «Centenari Esteve Albert (1914-2014). Apunts al seu pensament social i polític», XXXI Sessió

d'*Estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria.

PUIG-PLA, Josep (2017). «La dimensió humana i social de Joan Peiró. Un article d'Esteve Albert», XXXIII Sessió d'*Estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria.

RAGUER I SUÑER, Hilari (2013). «Pròleg» a *La Memòria de l'Esteve Albert...*, p. 7-25.

Segell commemoratiu del Centenari d'Esteve Albert a Andorra

RENIU I CALVET, Josep (1998). *Esteve Albert i Corp: esbós biogràfic (1914-1995). 81 anys d'una vida*. Pròleg de Joan Triadú, presentació de Ricard Salvat i Cronologia d'Esteve Albert per Josep Puig Pla. Ajuntament de Dosrius.

TRIADÚ, Joan (2008). «Esteve Albert o la cultura nacional i popular», *Memòries d'un segle d'or*. Barcelona: Proa. p. 80-89 i altres.

